

A

abatere disciplinară, 1. faptă prin care se nesocotește una sau mai multe obligații de serviciu. Săvârșirea unor **a.d.** de către judecători sau procurori poate genera o răspundere disciplinară din partea acestora. **A.d.** sunt limitativ prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, și se pot concretiza în: **a)** manifestările care aduc atingere onoarei sau probității profesionale ori prestigiului justiției, săvârșite în exercitarea sau în afara exercitării atribuțiilor de serviciu; **b)** încălcarea prevederilor legale referitoare la incompatibilități și interdicții privind judecătoria și procurorii; **c)** atitudinile nedemne în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu față de colegi, celălalt personal al instanței sau al parchetului în care funcționează, inspectori judiciari, avocați, experți, martori, justițiabili ori reprezentanții altor instituții; **d)** desfășurarea de activități publice cu caracter politic sau manifestarea convingerilor politice în exercitarea atribuțiilor de serviciu; **e)** refuzul nejustificat de a primi la dosar cererile, concluziile, memoriile sau actele depuse de părțile din proces; **f)** refuzul nejustificat de a îndeplini o îndatorire de serviciu; **g)** nerespectarea de către procuror a dispozițiilor procurorului ierarhic superior, date în scris și în conformitate cu legea; **h)** nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor ori întârzierea repetată în efectuarea lucrărilor, din motive imputabile; **i)** nerespectarea îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul sau procu-

rorul știe că există una dintre cauzele prevăzute de lege pentru abținerea sa, precum și formularea de cereri repetate și nejustificate de abținere în aceeași cauză, care are ca efect tergiversarea judecății; **j)** nerespectarea secretului deliberării sau a confidențialității lucrărilor care au acest caracter, precum și a altor informații de aceeași natură de care a luat cunoștință în exercitarea funcției, cu excepția celor de interes public, în condițiile legii, dacă fapta nu constituie infracțiune; **k)** absențe nemotivate de la serviciu, în mod repetat sau care afectează în mod direct activitatea instanței ori a parchetului; **l)** imixtiunea în activitatea altui judecător sau procuror; **m)** nerespectarea în mod nejustificat a dispozițiilor ori deciziilor cu caracter administrativ dispuse în conformitate cu legea de conducătorul instanței sau al parchetului ori a altor obligații cu caracter administrativ prevăzute de lege sau regulamente; **n)** folosirea funcției deținute pentru a obține un tratament favorabil din partea autorităților sau intervențiile pentru soluționarea unor cereri, pretinderea ori acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei ori ale altor persoane, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni; **o)** nerespectarea dispozițiilor privind distribuirea aleatorie a cauzelor; **p)** obstrucționarea activității de inspecție a inspectorilor judiciari, prin orice mijloace; **q)** participarea directă sau prin persoane interpuse la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor; **r)** neredactarea sau nesemnarea hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, din motive imputabile, în termenele prevăzute de lege; **s)** utilizarea unor expresii inadecvate

în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau al actelor judiciare ale procurorului ori motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat; **ș)** nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii; **t)** exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni. Sancțiunea disciplinară nu înlătură răspunderea penală. Organele disciplinare trebuie să aprecieze asupra gravității abaterilor în funcție de natura normelor legale încălcate și de circumstanțele de fapt ale cauzei. Prin art. 100 din Legea nr. 303/2004 se determină și sancțiunile disciplinare ce se pot aplica magistraților. Acestea sunt: **a)** avertismentul; **b)** diminuarea indemnizației de încadrare lunare brute cu până la 25% pe o perioadă de până la un an; **c)** mutarea disciplinară pentru o perioadă efectivă de la un an la 3 ani la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior; **d)** suspendarea din funcție pe o perioadă de până la 6 luni; **d')** retrogradarea în grad profesional; **e)** excluderea din magistratură. Sancțiunile determinate de lege sunt de natură diferită, unele au doar un caracter pur moral, altele au conotații patrimoniale, cea mai gravă fiind îndepărtarea din magistratură. Diversitatea sancțiunilor permite „instanței” disciplinare să realizeze o individualizare adecvată a măsurilor ce se cuvin să fie aplicate judecătorului sau procurorului vinovat pentru săvârșirea unei abateri. Acțiunea disciplinară se exercită de comisiile de disciplină ale Consiliului Superior al Magistraturii; comisiile de disciplină pot fi sesizate de orice persoană interesată sau se pot investi din oficiu.

Exercitarea acțiunii disciplinare nu este posibilă fără efectuarea unei cercetări prealabile, ce se dispune de către titularul acțiunii. Cercetarea prealabilă se realizează de inspectorii din cadrul Serviciului de inspecție judiciară pentru judecători, respectiv din cadrul Serviciului de inspecție judiciară pentru procurori. În cadrul cercetării prealabile se stabilesc faptele și urmările acestora, împrejurările în care au fost săvârșite, existența sau inexistența vinovăției și orice alte date concludente. Ancheta administrativă prealabilă implică și ascultarea magistratului în cauză, precum și verificarea susținerilor făcute de el în apărare. Magistratul cercetat este îndreptățit să ia cunoștință de toate actele cercetării și să solicite probe în apărare. Refuzul magistratului de a face declarații sau de a se prezenta la cercetări nu împiedică finalizarea anchetei administrative. Aceste împrejurări se constată printr-un proces-verbal. Neefectuarea cercetării prealabile și neascultarea magistratului în cauză atrage după sine nulitatea absolută a anchetei administrative. Conform art. 46 alin. (7) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii – republicată, acțiunea disciplinară poate fi exercitată în termen de 30 de zile de la finalizarea cercetării disciplinare, dar nu mai târziu de 2 ani de la data la care fapta a fost săvârșită. Magistratul poate fi reprezentat de un alt magistrat sau poate fi asistat ori reprezentat de un avocat. Hotărârea pronunțată trebuie să fie motivată și cuprinde, în principal, următoarele: **a)** descrierea faptei care constituie abatere disciplinară și încadrarea juridică a acesteia; **b)** temeiul de drept al aplicării sancțiunii; **c)** motivele pentru care au fost înlăturate apărările formulate de judecător sau procuror; **d)** sancțiunea aplicată și motivele care au stat la baza aplicării acesteia; **e)** calea de atac și

termenul în care hotărârea poate fi atacată; **f)** instanța competentă să judece calea de atac (art. 50 din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii – republicată). Hotărârea se comunică, în scris, judecătorului sau procurorului în cauză. Împotriva hotărârilor pronunțate în materie disciplinară se poate face recurs în termen de 15 de zile de la comunicare. Competența soluționării recursului aparține Completului de 5 judecători al Înaltei Curți de Casație și Justiție. Din Completul de 5 judecători nu pot face parte membrii cu drept de vot ai Consiliului Superior al Magistraturii sau judecătorul sancționat disciplinar. Recursul este suspensiv de executare. Conform art. 51 alin. (5) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii – republicată, hotărârea prin care se soluționează recursul este irevocabilă. În cazul în care s-a dispus excluderea din magistratură a unui judecător sau a unui procuror, hotărârea irevocabilă se transmite Președintelui României, în vederea emiterii decretului de eliberare din funcție (art. 53 din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii – republicată). (I.L.); **2.** fapta săvârșită de avocat, prin care se încalcă dispozițiile legii, ale statutului profesiei, hotărârile obligatorii ale organelor profesiei, ale consiliului baroului în care avocatul este înscris sau în care își are sediul secundar și care este de natură să prejudicieze onoarea ori prestigiul profesiei sau al corpului de avocați. Constituie **a.d.** gravă încălcarea dispozițiilor din lege și din statutul profesiei ce prevăd expres o astfel de calificare (de exemplu, nerespectarea de către avocat a obligației de a păstra secretul profesional). Anchetarea abaterii și exercitarea acțiunii disciplinare sunt de competența consiliului baroului. Anchetarea abaterii și

exercitarea acțiunii disciplinare privind decanii barourilor și membrii Consiliului Uniunii Naționale a Barourilor din România (U.N.B.R.) sunt de competența Consiliului U.N.B.R. După efectuarea anchetei disciplinare, Consiliul U.N.B.R., respectiv consiliul baroului vor decide, după caz, exercitarea acțiunii disciplinare, clasarea cauzei sau completarea cercetărilor. În situația în care, în urma anchetării abaterii, se decide exercitarea acțiunii disciplinare, Consiliul U.N.B.R., respectiv consiliul baroului vor desemna consilierul însărcinat cu susținerea acesteia la instanța disciplinară. Acțiunea disciplinară poate fi exercitată în termen de cel mult un an de la data săvârșirii abaterii, dar nu mai târziu de 3 ani de la data săvârșirii acesteia (art. 86 din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat). În fața instanței disciplinare avocatul se va înfățișa personal; în cursul ședințelor avocatul poate fi asistat de un alt avocat. Ședința instanței disciplinare nu este publică, iar lucrările ședinței se consemnează într-o încheiere. Lipsa părților regulat citate nu împiedică judecata, instanța disciplinară putându-se pronunța pe baza actelor și a dovezilor administrate în cauză. Instanța disciplinară hotărăște, cu majoritate de voturi, și pronunță o decizie disciplinară. Împotriva deciziei disciplinare pot declara recurs persoana interesată, decanul baroului și președintele Uniunii, în termen de 15 zile de la comunicare. Decizia disciplinară rămasă definitivă are autoritate de lucru judecat față de părți și de organele profesiei. Sancțiunile disciplinare prevăzute de art. 88 din cuprinsul Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat sunt: **a)** mustrarea; **b)** avertismentul; **c)** amendă de la 500 lei la 5.000 lei, care se face venit la bugetul baroului. Plata

amenzii se va face în termen de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii disciplinare. Neachitarea în acest termen atrage suspendarea de drept din exercițiul profesiei, până la achitarea sumei. Limitele amenzii disciplinare se actualizează periodic de către Consiliul U.N.B.R., în funcție de rata inflației; **d)** interdicția de a exercita profesia pe o perioadă de la o lună la un an; **e)** excluderea din profesie. Răspunderea disciplinară a avocatului nu exclude răspunderea civilă, penală sau administrativă. (M.C.)

abitație, drept real principal de tip clasic, dezmembrământ al dreptului de proprietate, ce reprezintă o varietate a dreptului de uz având ca obiect o casă de locuit, întrucât este legat de persoana titularului, nu poate fi cedat (în principiu, nici închiriat) și nici ipotecat altor persoane și, ca atare, nu este susceptibil de executare silită imobiliară. De vreme ce el nu poate fi înstrăinat de către debitor, nu poate fi pus nici în vânzare la licitație publică de către creditorii titularului. De asemenea, dreptul de **a.** al soțului supraviețuitor, reglementat de art. 973 C. civ., este un drept strict personal, inalienabil și insesizabil; în consecință, creditorii titularului dreptului nu pot să îl urmărească silit. (M.C.)

abținere, obligație a judecătorului de a se retrage de la judecarea unei cauze civile, în prezența unor motive strict determinate de lege. **A.** se bazează pe aceleași motive ca și incompatibilitatea. **A.** poate fi solicitată de judecător în scris de îndată ce acesta a cunoscut existența cazului de incompatibilitate sau verbal în ședință; **A.** are aceeași procedură de realizare ca și recuzarea. Asupra cererii de **a.** instanța se pronunță printr-o încheiere care nu este susceptibilă de nicio cale de atac. Conform art. 43 C. proc. civ., înainte de primul termen de judecată grefierul de ședință va verifica, pe

baza dosarului cauzei, dacă judecătorul acesteia se află în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de lege și, când este cazul, va întocmi un referat corespunzător. Judecătorul care știe că există un motiv de incompatibilitate în privința sa este obligat să se **a.** de la judecarea pricinii. Potrivit art. 48 C. proc. civ., „Judecătorul împotriva căruia este formulată o cerere de recuzare poate declara că se **a.** Declarația de **a.** se soluționează cu prioritate. În caz de admitere a declarației de **a.**, cererea de recuzare, indiferent de motivul acesteia, va fi respinsă, prin aceeași încheiere, ca rămasă fără obiect. În cazul în care declarația de **a.** se respinge, prin aceeași încheiere instanța se va pronunța și asupra cererii de recuzare”. Legea mai prevede că până la soluționarea declarației de **a.** nu se va face niciun act de procedură în cauză [art. 49 alin. (1) C. proc. civ.]. **A.** se soluționează de un alt complet al instanței respective, în compunerea căruia nu poate intra judecătorul recuzat sau care a declarat că se **a.** Atunci când, din pricina **a.** nu se poate alcătui completul de judecată, cererea se judecă de instanța ierarhic superioară. [v. și *recuzare*]. Procedura de soluționare a **a.** este prevăzută de art. 51 și urm. C. proc. civ., conform cu care instanța hotărăște asupra cererii de **a.** de îndată, în camera de consiliu, fără prezența părților și ascultându-l pe judecătorul care a declarat că se abține, numai dacă apreciază că este necesar. În aceleași condiții, instanța va putea asculta și părțile dacă va considera că este necesar. Dacă la același termen, pentru motive diferite, s-au formulat cereri de recuzare și de **a.**, acestea vor fi judecate împreună. În cazul admiterii **a.** pe motiv că judecătorul este soț sau rudă până la gradul al patrulea inclusiv sau afin, după caz, cu un alt membru al completului de judecată, instanța va decide care dintre judecători nu va lua parte la judecarea pricinii. **A.** se solu-

ționează printr-o încheiere care se pronunță în ședință publică. În caz de admitere a cererii de **a.**, judecătorul respectiv se va retrage de la judecarea pricinii. Într-o atare ipoteză încheierea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de judecător urmează să fie păstrate. Articolul 52 C. proc. civ. prevede că în cazul în care datorită **a.** nu se poate alcătui completul de judecată, instanța superioară investită cu judecarea **a.** va dispune, în caz de admitere a cererii, trimiterea cauzei spre rejudecare la o altă instanță de același grad din circumscripția sa. Dacă cererea va fi respinsă, pricina se înapoiază instanței inferioare. Încheierea prin care s-a încuviințat sau s-a respins **a.**, nu este supusă niciunei căi de atac. (I.L.)

abținerea arbitrilor, obligație ce revine arbitrilor ca, în eventualitatea în care apreciază că există în privința lor unul dintre motivele pentru care ar putea fi recuzați, să-și decline însărcinarea ce le-a fost încredințată de a participa la soluționarea pricinii. Legea instituie în sarcina arbitrilor desemnat obligația ca mai înainte de a fi acceptat însărcinarea de arbitru să înștiințeze părțile și pe ceilalți arbitri despre existența, în ceea ce-l privește, a unei cauze de recuzare. Spre deosebire de judecători, în cazul arbitrilor, abținerea nu formează obiectul unei judecăți. Conform art. 562 alin. (5) C. proc. civ., **a.a.**, produce efecte pe data formulării ei, fără nicio altă formalitate. De asemenea, după ce arbitrul care se abține a informat părțile asupra cauzei de recuzare care îl vizează, el are obligația să continue participarea la judecarea litigiului, dacă părțile comunică în scris tribunalului arbitral că nu înțeleg să ceară recuzarea lui. Dar chiar și în această ultimă situație, arbitrul își poate menține cererea de abținere, el neputând fi obligat să participe la judecarea pricinii, contrar voinței sale. Arbitrul poate formula cererea de abținere invocând oricare dintre motivele prevăzute

de lege pentru recuzarea judecătorilor, precum și motivele prevăzute în convenția arbitrală într-un atare scop. **A.a.** nu este supusă cenzurii instanței statale în mod direct. Abținerea formulată după acceptarea însărcinării, dacă este nejustificată prin motive temeinice, antrenează răspunderea arbitrului în cauză, ori de câte ori este generatoare de daune. **A.a.** este reglementată prin norme legale imperative. (C.C.)

abuz de drept procedural, varietate a abuzului de drept concretizată în exercitarea unui drept procesual cu rea-credință, contrar scopului în vederea căruia a fost recunoscut de lege. Conform art. 12 C. proc. civ., drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți. Partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare. De asemenea, partea care nu își îndeplinește cu bună-credință obligațiile procesuale răspunde în aceleași condiții. **A.d.p.** comportă două elemente, și anume: **a)** unul de natură subiectivă, constând în exercitarea dreptului cu rea-credință, fie în scopul de a-l șicana pe adversar, fie deliberat în vederea constrângerii acestuia la anumite concesii sau chiar la abandonarea dreptului său; **b)** altul de natură obiectivă, exprimat în deturnarea dreptului de la finalitatea social-economică pentru care a fost recunoscut și garantat juridicește titularului său. **A.d.p.** se poate manifesta sub multiple forme, cum ar fi: efectuarea unui act procedural în scopul tergiversării judecării procesului sau numai pentru a pune în dificultate partea adversă în probarea unor situații; cererea de măsuri asigurătorii excesive, care, prin numărul și importanța lor, depășesc sfera interesului legitim privind

conservarea creanței deduse în fața instanței; introducerea contestației la executare exclusiv în scopul șicanării creditorului și întârzierii punerii în executare a unei hotărâri judecătorești; promovarea unei acțiuni în stabilirea paternității făcută în scopul șantajării pârâtului, care, în eventualitatea admiterii acțiunii respective, ar fi pus într-o situație neplăcută în propria-i familie sau la locul de muncă; promovarea cu rea-credință a unei acțiuni în pretenții de către un creditor a cărui creanță a fost onorată, dar care încearcă pe această cale să obțină o nouă plată; exercitarea cu mare întârziere a apelului sau a recursului de către partea ce a fost prezentă la pronunțarea hotărârii, profitând de faptul că hotărârea nu i-a fost comunicată, dacă aceasta este făcută în mod deliberat, cu scopul de a obține despăgubiri cât mai mari (de exemplu, într-un litigiu ce avea ca obiect contestarea unei decizii de desfacere a contractului de muncă și reintegrarea în funcție, partea, profitând de faptul că hotărârea nu i-a fost comunicată, a declarat recurs după câțiva ani de la pronunțarea hotărârii, solicitând despăgubiri pe întreaga perioadă cuprinsă între momentul desfacerii contractului de muncă și cel în care va fi reintegrată efectiv; recursul, care pe fond era întemeiat, nu a putut fi respins nici ca tardiv, întrucât a fost exercitat în termen, hotărârea necomunicându-i-se contestatorului, nici ca abuziv, deoarece nu există un text de lege care să prevadă o asemenea soluție; instanța a diminuat însă despăgubirile pretinse de salariat, în fapt, fiind vorba de o culpă concurentă: a unității, ce constă în desfacerea nelegală a contractului de muncă, respectiv a salariatului, ce constă în inactivitatea sa un timp îndelungat, deși a cunoscut hotărârea încă de la pronunțarea acesteia) etc. De asemenea, există **a.d.p.** chiar atunci când titularul unui drept subiectiv promovează o acțiune în justiție,

aparent întemeiată, dar care, prin referire la comportamentul pârâtului, se relevă a fi inutilă. Uneori, chiar legea califică anumite acte ca abuzive; de exemplu, în cazul declinării competenței, trimiterea dosarului instanței competente sau altui organ cu activitate jurisdicțională competent nu este împiedicată de exercitarea recursului de către partea care a invocat excepția de necompetență ce a fost admisă. Potrivit legii, **a.d.p.** se sancționează, în principiu, cu obligarea la despăgubiri a celui vinovat de săvârșirea lui; pentru a nu se încălca principiul disponibilității, despăgubirile vor fi acordate numai la cerere, nu și din oficiu. Întrucât niciun text de lege din Codul de procedură civilă nu se referă la condițiile răspunderii pentru prejudiciul cauzat prin exercitarea abuzivă a unui drept procesual, se vor aplica regulile răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie (art. 1.357 C. civ.); în cazul în care despăgubirile nu se solicită în procesul în care partea a folosit abuziv dreptul procedural, partea interesată poate să le pretindă pe calea unui proces separat, în termenul de prescripție extinctivă de trei ani, care începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea. Pe lângă obligația de a plăti despăgubiri, partea care a folosit anumite drepturi procesuale cu rea-credință, cum ar fi: introducerea unor cereri vădit netemeinice, formularea unei cereri de recuzare sau de strămutare, obținerea citării prin publicitate a oricărei părți, obținerea de către reclamantul căruia i s-a respins cererea a unor măsuri asigurătorii prin care pârâtul a fost păgubit, contestarea scrierii sau semnăturii unui înscris, poate fi sancționată cu o amendă civilă, în quantumul stabilit de lege. Codul de procedură civilă prevede și o serie de sancțiuni specifice: revenirea asupra asistenței juridice gratuite încuviințate

și obligarea părții la plata sumelor datorate, dacă instanța constată că cererea de asistență a fost făcută cu rea-credință, prin ascunderea adevărului; suspendarea judecării în situația când părțile exercită abuziv dreptul de a obține amânarea; trimiterea dosarului la instanța competentă înainte de rămânerea irevocabilă a hotărârii de declinare a competenței, în cazul în care calea de atac a recursului a fost exercitată de către partea care a obținut declararea necompetenței; neacordarea cheltuielilor de judecată dacă pârâțul a recunoscut la prima zi de înfățișare pretențiile reclamantului. Actul de procedură abuziv va fi lipsit de efectele contrarii scopului pentru care dreptul exercitat abuziv a fost recunoscut; dacă actul abuziv are o existență de sine stătătoare, sancțiunea va lovi numai acest act, iar în cazul în care el stă la baza unor alte acte de procedură, atât actul abuziv, cât și cele ulterioare vor fi lipsite de eficiență (de exemplu, în cazul în care pârâțul dovedește că a fost citat prin publicitate cu rea-credință). (M.C.)

acceptarea plății în rate, înlesnire la plată a datoriei care poate fi acordată de executorul judecătoresc, în materia urmăririi silite imobiliare, la cererea adjudecatorului, cu acordul creditorului, care nu este adjudecatar și cu acordul debitorului, înlesnire care se concretizează în eşalonarea executării obligației de plată a părții de preț care depășește valoarea creanței în mai multe rate. În acest sens, executorul judecătoresc va stabili, cu acordul creditorului și a debitorului, plata prețului în rate cu dobânda legală aferentă, numărul acestora, cuantumul și data scadenței lor, precum și suma care se plătește de îndată drept avans de către adjudecatar (art. 853 C. proc. civ.). Lipsa acordului creditorului sau a debitorului constituie un motiv de nulitate a vânzării la licitație publică. În cazul urmăririi silite a creanțelor bugetare, art. 253

C. proc. fisc. prevede faptul potrivit căruia cumpărătorii pot solicita plata prețului în rate, cu un avans de minimum 50% din prețul de adjudecare a bunului și cu plata unei dobânzi sau majorări de întârziere, după caz. Organul de executare silită stabilește printr-un proces-verbal condițiile și termenele de plată a diferenței de preț. Contribuabilii nu pot solicita însă plata prețului în rate, în cazul creanțelor administrate de organul fiscal central în situația în care diferența de preț aferentă bunului valorificat are o valoare mai mică de 5.000 lei. Atunci când cumpărătorul căruia i s-a încuviințat plata prețului în rate nu plătește diferența de preț în condițiile și la termenele stabilite, el poate fi executat silit pentru suma rămasă de plată. (M.C.)

acces liber la justiție, principiu fundamental al organizării oricărui sistem judiciar democratic și care îi conferă oricărei persoane dreptul de a se adresa în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile ce îi sunt recunoscute prin Constituție sau prin lege. **A.I.j.** este considerat și în dreptul european ca un principiu și chiar ca un drept fundamental. Este consacrat și în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și în Constituția României, la art. 21 care prevede la alin. (1) că „orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.”, iar la alin. (2) că „nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept”. De asemenea, **a.I.j.** este consacrat implicit și prin art. 5 alin. (1) C. proc. civ., conform cu care judecătorii au îndatorirea să primească și să soluționeze orice cerere de competență instanțelor judecătorești, potrivit legii. Orice condiționare a **a.I.j.** ar reprezenta o nesocotire a unui principiu constituțional fundamental și a unor standarde internaționale universale în orice democrație reală;